

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

PERFIL

DES QUE ES VA DONAR A CONÈIXER AMB 'TRILOGIA DE NOVA YORK' EL 1987, PAUL AUSTER NO HA DEIXAT DE GUANYAR ADEPTES. ENTRE LES SEVES NOVEL·LES DESTAQUEN 'LEVIATAN', 'TIMBUKTÚ' I 'LA NIT DE L'ORACLE'

DAVID VIDAL CASTELL

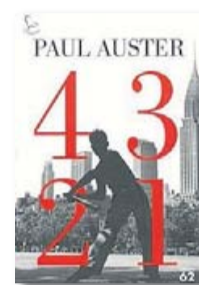
Al primer capítol d'*Oliver Twist*, quan el narrador ens el presenta acabat de néixer, despullat encara damunt el llit de ferro de l'hospici, sembla que dubti. Què en serà, d'ell? Així de nu i petit, diu, abans que el marqui per sempre el poder de la indumentària, podria ser el fill del príncep de Gal·les, o el d'un borratxo i una bagassa. Però llavors la infermera l'embolica en una ronyosa flassada, i el poder del vestit, ens diu el narrador, en determina el futur. Serà la primera d'una llarga cadena de contingències, i Dickens s'exclama de com de ràpid els déus fan la seva feina. Aquesta certesa que l'atzar determina els aspectes més importants de la vida impregna la novel·la contemporània, fins al punt que en determina els recursos de compo-

sició i d'estil. Així, una característica capital n'és l'esclat (i la multiplicació) dels punts de vista o l'assaig de dispositius de trama que la fragmenten i la subdivideixen. Sí, la vida és atzarosa i dins de cada persona hi batega una veritable confederació d'ànimes, com va dir Antonio Tabucchi. I el personatge d'un relat és un conjunt decantat d'hipòtesis narratives de les quals, al capdavall, només una es verifica.

Només una? Com si fos un Dickens misericordiós, notem en Auster aquest vertigen de qui sap que allò que no s'explica no passa, però també que tot el que no ens ha passat també ens determina, i per explorar això proposa una novel·la que en són, de fet, quatre. Quatre hipòtesis narratives, dins les quals no hi trobem exactament personatges sinó conjectures. Així, els relats creixen al voltant d'un fet incontestable: Archie Ferguson va néixer el 3 de març del 1947, fill de l'Stanley i la Rose, a Nova Jersey. A partir d'aquí es descabdellen quatre fils narratius en paral·lel, en uns capítols que s'agrupen per etapes coherents del creixement humà: primera infantesa, adolescències, joventut, primera maduresa, etcètera.

Ser-ho tot i no ser res

L'experiència lectora és contradictòria –i qui escriu això és un fan de Paul Auster, sapigüe-ho-. D'una banda, cadascun dels fils narratius té tot l'interès i la tensió d'una novel·la austriana; bé, podríem matisar que exhibeix un estil més àgil i oralitzat del que ens té acostumats, empedrat, però, de detalls vigorosos, com quan escriu que "la misèria omplia les habitacions de l'apartament com una boira densa i cegadora". De l'altra, però, és una molèstia haver de rebobinar cada 40 pàgines fins al punt exacte on s'ha dividit la vida d'en Ferguson, quatre capítols enre (centenars de pàgines), i tot i que

4321
PAUL AUSTER
EDICIONS 62 /
SEIX BARRAL
TRADUCCIÓ
D'ALBERT NOLLA
892 PÀG. / 23,90 €

Auster ens regala sempre unes línies de recapitulació a l'inici de cada capítol, la intimitat i l'empatia amb el personatge se'n ressenteixen.

En un fil la família Ferguson té èxit en el seu negoci d'electrodomèstics i esdevé rica, però viu una situació domèstica desgraciada; en el seu paral·lel, la mare perd el marit en un incendi a la botiga i això, tot i la inicial adversitat, la fa construir-se com a persona i com a dona alliberada. En un fil en Ferguson és un ingenu seguidor de Kennedy i magnífic esportista; en un altre, és un cínic rebel que pràcticament ignora la política i els esports. Molt bé: ho tenim tot, però sent-ho tot, Ferguson, com a personatge, no és res, perquè perdem l'exploració versemblant de la singularitat delimitada per l'atzar i la contingència.

No és estrany que Auster digui que sent que s'ha preparat tota la vida per escriure aquesta novel·la. En ella hi trobem tots els accents de la seva prosa, com per exemple la miríada de personatges secundaris que apareixen i desapareixen deixant un rastre narratiu màgic en la trama, o l'escriptura detallista, que no gestricula ni engola, i que enfoca sobre els grans temes subterranis a partir del relat aparentment trivial –cromos de beisbol, olor matinal de gofres, el fru-fru d'unes mitges– que fa visible l'invisible.

El relat explora grans qüestions que sempre han interessat a Auster, com l'atzar (*La música de l'atzar*, *La nit de l'oracle*, *Bogeries de Brooklyn*) o la identitat inestable (*Mr. Vertigo*, *Trilogia de Nova York*). Finalment, però, a *4321* el veritable protagonista acaba sent el dispositiu narratiu, més que no pas en Ferguson, un personatge que ho és tot i res alhora, protagonista –com tots nosaltres– d'un seguit de variacions sobre la contingència. ♦♦

CADASCUN DELS FILS NARRATIUS TÉ TOT L'INTERÈS D'UNA NOVEL·LA D'AUSTER, PERÒ COSTA HAVER DE REBOBINAR CADA 40 PÀGINES PER SABER EN QUIN PUNT ES DIVIDEIX LA VIDA D'EN FERGUSON

FRANCESC MELCION

La nit de dia

VÍCTOR OBIOLS

Amb aquest vers-oxímoron, que clou un dels poemes de la segona part del llibre, *Cendres a Estós* (títol també de tot el recull), Andreu Subirats sintetitza què significa el dol per una pèrdua. La llum diürna no és prou per il·luminar la foscor del cor. Des del *Cançoner* de Feliu Formosa i el poema a la memòria del pare, de Pere Rovira, que no llegíem un clam elegíac tan potent en la nostra poesia contemporània. Abans, hem d'anar a raure a Joan Alcover i Ausiàs March. L'autor, dotat d'un verb amarat de la llengua vernacle

del Delta i alhora de la saviesa de l'home de lletres amb ofici (traductor de Villon i Baudelaire), autor d'una obra poètica singular i consolidada, ha assolit aquí el més difícil: despullar-se de retòriques i parlar del més íntim des del més íntim, trobar –amb un talent extraordinari– la forma de dir l'esqueix de l'ànima, formular líricament el plany; allò que els poetes necessiten fer dotant-se d'instrument *hondo* en viure el dolor de la mort propera. El que en diem elegia, des dels grecs almenys.

Però seria injust afirmar que l'expressió elegíaca és només una forma de teràpia, una efusió poètica per relaxar la depressió que pro-

dueix la mort d'un ésser estimat. És molt més que això, i no està a l'abast de qualsevol plumífer. *Cendres a Estós* no és una obra premeditada però sí que és meditada: meditació descarnada sobre el dolor de l'absència. El fil verbal, a la segona part, va descabdellant-se en breus instantànies, d'entre tres i dotze versos, que es claven amb brutal autenticitat i sublim agudesia lírica. Com preparant-nos per a aquestes lúcides, amargues cendres, Subirats prefereix obrir l'obra amb l'esplèndida *Elegia de Vinaròs*, de to ferraterià, conversacional, traient ferro a l'assumpte, adreçant-se a l'amic mort, evocant els temps feliços i posant-nos en context: "Que

CENDRES A ESTÓS
ANDREU SUBIRATS
LABREU EDICIONS
86 PÀG. / 13 €

sembla un somni tot això i no des- trio la follia / de la raó", "Sí, amic, sí, com se pot cantar amb la veu emmudida?" Amb tot, el tremp humà i el *pathos* incomparable del poeta ja hi és, aquí, i s'eleva a cotes molt altes (com feia l'estimat Felipe, el muntanyenc d'Estós), amb ecos sofoclians: "Perquè és destí de l'home el no-res, i el temps ja no consola / quan s'ha velat l'espill i tot són espills de recordança". O estellesians: "Bocins de vida esvaïda com una farsa infame". Una elegia destinada a ocupar un cim en la nostra lírica, preludi d'unes cendres que ara no és possible de glossar ací, impressionants: "La gent festeja / una vida per endavant". ♦♦